

ISSN

INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER

p-ISSN 2992-9229

e-ISSN 3060-5318



TURKOLOGIK TADQIQOTLAR

Xalqaro ilmiy jurnal

2025 №1
(6)

Samarqand-2025

p-ISSN 2992-9229

e-ISSN 3060-5318



TURKOLOGIK TADQIQOTLAR

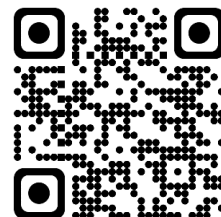
XALQARO ILMIY JURNALI

“TURKOLOGICAL RESEARCH” INTERNATIONAL SCIENTIFIC
JOURNAL

ULUSLARARASI “TÜRKOLOJİ ARAŞTIRMALARI” DERGİSİ
МЕЖДУНАРОДНЫЙ НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ “ТЮРКОЛОГИЧЕСКИЕ
ИССЛЕДОВАНИЯ”



Jurnal rasmiy sayti: <https://turkologiya.samdu.uz/>



SAMARQAND – 2025



“TURKOLOGIK TADQIQOTLAR” XALQARO ILMIY JURNALI

INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL “TURKOLOGICAL RESEARCH”
ULUSLARARASI “TÜRKOLOJİ ARAŞTIRMALARI” BİLİMSEL DERGİSİ
МЕЖДУНАРОДНЫЙ НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ “ТЮРКОЛОГИЧЕСКИЕ
ИССЛЕДОВАНИЯ”

Bosh muharrir:

Bosh muharrir o‘rinbosari:

Juliboy ELTAZAROV

f.f.d., professor (O‘zbekiston)

Roxila RUZMANOVA

f.f.n., dotsent (O‘zbekiston)

TAHRIRIYAT KENGASHI:

<p>Rustam XALMURADOV – t.f.d., professor, Sh.Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti rektori (O‘zbekiston);</p> <p>Hakim XUSHVAQTOV – f-m.f.d., professor, Sh.Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo‘yicha prorektori (O‘zbekiston);</p> <p>Akmal AHATOV – t.f.d., professor, Sh.Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti xalqaro hamkorlik bo‘yicha prorektori (O‘zbekiston);</p> <p>Muslihiddin MUHIDDINOV – f.f.d., professor (O‘zbekiston);</p> <p>Ibodulla MIRZAYEV – f.f.d., professor (O‘zbekiston);</p> <p>Shuhrat SIROJIDDINOV – f.f.d., professor (O‘zbekiston);</p> <p>Suyun KARIMOV – f.f.d., professor (O‘zbekiston);</p> <p>Murodqosim ABDIYEV – f.f.d., professor (O‘zbekiston);</p> <p>Azamat PARDAYEV – f.f.d., professor (O‘zbekiston);</p> <p>Musa YULDASHEV – f.f.n., professor (O‘zbekiston);</p> <p>Dilfuza DJURAKULOVA – t.f.n., professor (O‘zbekiston);</p> <p>Aftondil ERKINOV – f.f.d., professor (O‘zbekiston);</p> <p>Hotam UMUROV – f.f.d., professor (O‘zbekiston);</p>	<p>Qosimjon SODIQOV – f.f.d., professor (O‘zbekiston);</p> <p>Muhabbat QURBONOVA – f.f.d., professor (O‘zbekiston);</p> <p>Mardon BOLTAYEV – dotsent (O‘zbekiston);</p> <p>Ali AKAR – f.f.d., professor (Turkiya);</p> <p>Abduselam ARVAS – f.f.d., professor (Turkiya);</p> <p>Funda TOPRAK – f.f.d., professor (Turkiya);</p> <p>Musa Shamil YUKSEL – f.f.d., professor (Turkiya);</p> <p>Temur KOJAO‘G‘LI – f.f.d., professor (AQSH);</p> <p>Hayrunnisa ALAN – f.f.d., professor (Turkiya);</p> <p>Varis CHAKAN – f.f.d., professor (Turkiya);</p> <p>Almaz ULVI – f.f.d., professor (Ozarbayjon);</p> <p>Emrah YILMAZ – Phd, dotsent (Turkiya);</p> <p>Foziljon SHUKUROV – Phd, dotsent (O‘zbekiston);</p> <p>Dilshod XURSANOV – Phd, dotsent (O‘zbekiston);</p> <p>Shahnoza XUSHMURODOVA – Phd, dotsent (O‘zbekiston);</p> <p>Dinara ISLAMOVA – Phd, dotsent (O‘zbekiston);</p> <p>Feruza JUMANIYAZOVA – Phd, dotsent (O‘zbekiston);</p> <p>Istoda RASULOVA – Phd, dotsent (O‘zbekiston);</p> <p>Feruza MANUKYAN – Phd (O‘zbekiston);</p> <p>Mas‘ul muharrir: PhD, dotsent Zokir BAYNAZAROV (O‘zbekiston);</p> <p>Texnik xodim: Raxmatulla SHOKIROV (O‘zbekiston).</p>
---	--



“TURKOLOGIK TADQIQOTLAR” XALQARO ILMIY JURNALI

INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL OF “TURKOLOGICAL RESEARCH”

ULUSLARARASI “TÜRKOLOJİ ARAŞTIRMALARI” BİLİMSEL DERGİSİ

МЕЖДУНАРОДНЫЙ НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ “ТЮРКОЛОГИЧЕСКИЕ
ИССЛЕДОВАНИЯ”

Главный редактор:

Заместитель главного редактора:

Жулибой ЭЛТАЗАРОВ

д.ф.н., профессор (Узбекистан)

Рохила РУЗМАНОВА

к.ф.н., доцент (Узбекистан)

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ:

Рустам ХАЛМУРАДОВ – д.т.н., профессор, ректор Самаркандского государственного университета имени Ш.Рашидова (Узбекистан);

Хаким ХУШВАКТОВ – д.ф.-м.н., профессор, проректор по научной работе и инновациям Самаркандского государственного университета имени Ш.Рашидова (Узбекистан);

Акмал АХАТОВ – д.т.н., профессор, проректор по международному сотрудничеству Самаркандского государственного университета имени Ш.Рашидова (Узбекистан);

Муслихиддин МУХИДДИНОВ – д.ф.н., профессор (Узбекистан);

Ибодулла МИРЗАЕВ – д.ф.н., профессор (Узбекистан);

Шухрат СИРОЖИДДИНОВ – д.ф.н., профессор (Узбекистан);

Суюн КАРИМОВ – д.ф.н., профессор (Узбекистан);

Муродкасым АБДИЕВ – д.ф.н., профессор (Узбекистан);

Азамат ПАРДАЕВ – д.ф.н., профессор (Узбекистан);

Муса ЮЛДАШЕВ – к.ф.н., профессор (Узбекистан);

Дилфуза ДЖУРАКУЛОВА – к.и.н., доцент (Узбекистан);

Афтондил ЭРКИНОВ – д.ф.н., профессор (Узбекистан);

Касимжон СОДИКОВ – д.ф.н., профессор (Узбекистан);

Хотам УМУРОВ – д.ф.н., профессор (Узбекистан);

Мухаббат КУРБАНОВА – д.ф.н., профессор (Узбекистан);

Мардон БОЛТАЕВ – доцент (Узбекистан);

Али АКАР – д.ф.н., профессор (Турция);

Абдуселам АРВАС – д.ф.н., профессор (Турция);

Фунда ТОПРАК – д.ф.н., профессор (Турция);

Муса Шамиль ЮКСЕЛЬ – д.ф.н., профессор (Турция);

Темур КОДЖАОГЛУ – д.ф.н., профессор (США);

Хайрунниса АЛАН – д.ф.н., профессор (Турция);

Барис ЧАКАН – д.ф.н., профессор (Турция);

Алмаз УЛЬВИ – д.ф.н., профессор (Азербайджан).

Эмрах ЙИЛМАЗ – PhD, доцент (Турция);

Фозилжон ШУКУРОВ – PhD, доцент (Узбекистан);

Дилшод ХУРСАНОВ – PhD, доцент (Узбекистан);

Шахноза ХУШМУРОДОВА – PhD, доцент (Узбекистан);

Динара ИСЛАМОВА – PhD, доцент (Узбекистан);

Феруза ДЖУМАНИЯЗОВА – PhD, доцент (Узбекистан);

Истода РАСУЛОВА – PhD, доцент (Узбекистан);

Феруза МАНУКЯН – Phd (Узбекистан);

Ответственный редактор: **PhD, доцент Зокир БАЙНАЗАРОВ (Узбекистан)**

Технический персонал: **Рахматулла ШОКИРОВ (Узбекистан)**



“TURKOLOGIK TADQIQOTLAR” XALQARO ILMİY JURNALI

INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL OF “TURKOLOGICAL RESEARCH”
ULUSLARARASI “TÜRKOLOJİ ARAŞTIRMALARI” BİLİMSEL DERGİSİ
МЕЖДУНАРОДНЫЙ НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ “ТЮРКОЛОГИЧЕСКИЕ ИССЛЕДОВАНИЯ”

Chief Editor:/ Deputy Chief Editor:

Baş Editör:/ Baş Editör Yardımcısı:

Prof. Dr. Juliboy ELTAZAROV (Uzbekistan)
Ass. Prof. Dr. Rokhila RUZMANOVA (Uzbekistan)

Prof. Dr. Juliboy ELTAZAROV (Özbekistan)
Doç. Dr. Rohila RUZMANOVA (Özbekistan)

EDITORIAL TEAM:/ BİLİM KURULU:

Prof. Dr. Rustam KHALMURADOV – Rector of Samarkand State University named after Sh.Rashidov (Uzbekistan);

Prof. Dr. Hakim KHUSHVAKTOV – Vice-Rector for Research and Innovation, Samarkand State University named after Sh.Rashidov (Uzbekistan);

Prof. Dr. Akmal AKHATOV – Vice-Rector for International Cooperation of Samarkand State University named after Sh.Rashidov (Uzbekistan);

Prof. Dr. Muslihiddin MUKHIDDINOV (Uzbekistan)

Prof. Dr. Ibodulla MIRZAEV (Uzbekistan);

Prof. Dr. Shukhrat SIROJIDDINOV (Uzbekistan);

Prof. Dr. Suyun KARIMOV (Uzbekistan);

Prof. Dr. Murodkasim ABDIEV (Uzbekistan);

Prof. Dr. Azamat PARDAEV (Uzbekistan);

Prof. Dr. Musa YULDASHEV (Uzbekistan);

Ass. Prof. Dr. Dilfuza DJURAKULOVA (Uzbekistan);

Prof. Dr. Aftondil ERKINOV (Uzbekistan);

Prof. Dr. Kasimjon SODIKOV (Uzbekistan);

Prof. Dr. Khotam UMUROV (Uzbekistan);

Prof. Dr. Muhabbat KURBANOVA (Uzbekistan);

Ass. Prof. Mardon BOLTAEV (Uzbekistan);

Prof. Dr. Ali AKAR (Turkey);

Prof. Dr. Abdusalam ARVAS (Turkey);

Prof. Dr. Funda TOPRAK (Turkey);

Prof. Dr. Musa Shamil YUKSEL (Turkey);

Prof. Dr. Temur KOJAĞLU (USA);

Prof. Dr. Hayrunnisa ALAN (Turkey);

Prof. Dr. Varis ÇAKAN (Turkey);

Prof. Dr. Almaz ULVI (Azerbaijan);

Ass. Prof. PhD. Emrah YILMAZ (Turkey);

Ass. Prof. PhD. Foziljon SHUKUROV (Uzbekistan);

Ass. Prof. PhD. Dilshod KHURSANOV (Uzbekistan);

Ass. Prof. PhD. Shakhnoza KHUSHMURODOVA (Uzbekistan);

Ass. Prof. PhD. Dinara İSLAMOVA (Uzbekistan);

Ass. Prof. PhD. Feruza CUMANIYAZOVA (Uzbekistan);

Ass. Prof. PhD. Istoda RASULOVA (Uzbekistan);

PhD. Feruza MANUKYAN (Uzbekistan);

Managing editor: *Ass. Prof. PhD. Zokir BAYNAZAROV* (Uzbekistan)

Technical staff: **Rahmatulla SHOKIROV** (Uzbekistan)

Prof. Dr. Rustam HALMURADOV – Ş.Raşidov adına Semerkant Devlet Üniversitesi Rektörü (Özbekistan);

Prof. Dr. Hakim HUŞVAKTOV – Ş.Raşidov adına Semerkant Devlet Üniversitesi Araştırma ve İnovasyondan Sorumlu Rektör Yardımcısı (Özbekistan);

Prof. Dr. Akmal AHATOV – Ş.Raşidov adına Semerkant Devlet Üniversitesi Uluslararası İşbirliğinden Sorumlu Rektör Yardımcısı (Özbekistan);

Prof. Dr. Muslihiddin MUHİDDİNOV (Özbekistan);

Prof. Dr. İbodulla MİRZAYEV (Özbekistan);

Prof. Dr. Şuhrat SİROCİDDİNOV (Özbekistan);

Prof. Dr. Suyun KARİMOV (Özbekistan);

Prof. Dr. Murodkasim ABDİYEV (Özbekistan);

Prof. Dr. Azamat PARDAYEV (Özbekistan);

Prof. Dr. Musa YULDAŞEV (Özbekistan);

Doç. Dr. Dilfuza CURAKULOVA (Özbekistan);

Prof. Dr. Aftondil ERKİNOV (Özbekistan);

Prof. Dr. Kasimjon SODİKOV (Özbekistan);

Prof. Dr. Hotam UMUROV (Özbekistan);

Prof. Dr. Muhabbat KURBANOVA (Özbekistan);

Doç. Dr. Mardon BOLTAYEV (Özbekistan);

Prof. Dr. Ali AKAR (Türkiye);

Prof. Dr. Abdusalem ARVAS (Türkiye);

Prof. Dr. Funda TOPRAK (Türkiye);

Prof. Dr. Musa Şamil YÜKSEL (Türkiye);

Prof. Dr. Timur KOCAOĞLU (ABD);

Prof. Dr. Hayrunnisa ALAN (Türkiye);

Prof. Dr. Varis ÇAKAN (Türkiye);

Prof. Dr. Almaz ÜLVİ (Azerbaycan);

Doç. Dr. Emrah YILMAZ (Türkiye);

Doç. Dr. Foziljon ŞUKUROV (Özbekistan);

Doç. Dr. Dilşod HURSAVOV (Özbekistan);

Doç. Dr. Şahnoza HUŞMURODOVA (Özbekistan);

Doç. Dr. Dinara İSLAMOVA (Özbekistan);

Doç. Dr. Feruza CUMANIYAZOVA (Özbekistan);

Doç. Dr. Istoda RASULOVA (Özbekistan);

Dr. Feruza MANUKYAN (Özbekistan);

Sorumlu Editör: *Doç., Dr. Zokir BAYNAZAROV* (Özbekistan)

Teknik Personel: **Rahmatullah ŞOKİROV** (Özbekistan)

MUNDARIJA | CONTENT | İÇERİK | СОДЕРЖАНИЕ

TURKIY XALQLARNING IJTIMOIIY-MADANIY ALOQALARI TARIXI

Emrah YILMAZ

ÖZBEKİSTAN'IN KÜRESEL BAŞARILARINA SOSYOKÜLTÜREL BİR YAKLAŞIM VE 2024 YILININ ANALİZİ 8

МУСАЕВ Даянат Муса оглы

ЗНАЧЕНИЕ ОТНОШЕНИЙ АЗЕРБАЙДЖАНА С УЗБЕКИСТАНОМ ДЛЯ ОБЪЕДИНЕНИЯ ТЮРКСКОГО МИРА 21

Xurshid Sirojiddinovich JUMANAZAROV

TURKISTON O'LKASIDA MUSTAMLAKA TIBBIYOTINI O'RNATISHDAGI IJTIMOIIY MUAMMOLAR 28

Ülkər HƏSƏNOVA

1926-CI İL I TÜRKOLJİ QURULTAYIN TARİXİ ƏHƏMİYYƏTİ 34

Türkan MAHMUDZADƏ

TÜRKOLJİ QURULTAYIN TÜRKÇÜLÜYÜN İNKİŞAFINDA ROLU 43

RAHMONOVA Parvina

HINDISTON HUKMDORLARINING SAMARQANDGA TUHFASI 52

TURK DUNYOSI TADQIQOTLARI

Baxtiyor ABDUSHUKUROV

KUL TIGIN BITIGTOSHI VA O'ZBEK TILI SHEVALARI 59

Tagandurdy BEKJAYEV

TÜRKMEN DİLİNDE TAKVİMLE İLGİLİ KİŞİ ADLARI 66

ALLAMBERGENOVA Muqaddas Ruslanovna

O'RXUN-ENASOY OBIDALARI LEKSIK QATLAMINING HOZIRGI O'ZBEK ADABIY TILI FONETIK-SEMANTIK TIZIMIDA AKS ETISHI 72

SHUKUROV Ahad Axmatovich

ARXAIZMLARNING LINGVO-USLUBIY IMKONIYATLARI 81

BARZIYEV Oybek Xabibullayevich

ANDIJON ZILZILASI TAFSILOTLARIGA BAG'ISHLANGAN AN'ANAVIY SHE'RIY ASARLAR TAHLILI 90

MAMAJONOV Muhammadjon, OMONIDDINOVA Durdonaxon

PRAGMALINGVISTIKA VA TILSHUNOSLIKDA KO'P MA'NOLILIK MUAMMOSI 96

KARIMOVA Dilafro'z Obidjonovna

AKADEMIK AHMADALI ASQAROVNING YETUK ARXEOLG SIFATIDA SHAKLLANISH YO'LI 102

DJUMAMURATOV Kuanishbay

INGLIZ VA QORAQALPOQ TILLARIDAGI KOLORATIV BIRLIKLI FRAZEOLGIZMLARNING KOMPONENTLI TAHLILI 113

Aynur CƏFƏROVA

AZƏRBAYCAN VƏ TÜRKİYƏ TÜRKÇƏLƏRİNİN TERMİNOLOGİYASİNİN İNKİŞAFINDA BİRİNCİ TÜRKOLJİ QURULTAYIN ROLU 122

Nərmin RƏHİMOVA

BİRİNCİ TÜRKOLJİ QURULTAYDA ƏLİFBA VƏ DİL MÖVZULARI TÜRK XALQLARININ ORTAQ PROBLEMI KIMI 131

Valida SHIKHALIYEVA

TÜRKOLOJİ QURULTAYDA ORTAQ DİL MƏSƏLƏSİ DÜNƏN VƏ BÜGÜN 139

ESHMIRZAYEV Bahodir Djurayevich, ISMOILOV Behruzjon Isroilovich

ANTROPONIMLARNING GRAMMATIK XUSUSIYATLARI..... 150

RO‘ZIYEV QAHRAMON KUZIMURATOVICH

O‘ZBEK TILIDA “NON” KONSEPTINING LINGVOMADANIY TAHLILI..... 154

NABIYEVA Nodira Saidovna

LIRIKADA ILTIJO KONSEPTINI IFODALAYDIGAN JANRLAR 162

Nilufar NORPO‘LATOVA

SAMARQANDNING TARIXIY NOMLARI HAQIDA AYRIM MULOHAZALAR 168

MELIBAYEVA Soxibaxon

O‘ZBEK ANTROPONIMLARI PRETSEDENT BIRLIK SIFATIDA 176

RAHMATOVA Sevara Alisherovna

ESHQOBIL SHUKUR SHE‘RLARIDA TAKRORNING MATN QISMLARINI
BOG‘LASHDAGI ROLI..... 183

AZIZ MUSHTARIY!

2025-yilda qadrlı mushtariylarini 1-soni bilan mamnun qilgan “Turkologik tadqiqotlar” jurnali hay’ati sifatida, sharqona yangi yilimizning Turk dunyosi va butun insoniyat uchun tinchlik, farovonlik va muvaffaqiyatlarga to’la bo’lishini tilaymiz. Bu sonimizda “Turk dunyosi birligida O‘zbekiston va Ozarbayjon aloqalarining ahamiyati”, “Turkiy tillar va Ozarbayjon terminologiyasi rivojida birinchi turkologiya qurultoyining o‘rni”, Turkman tilida taqvimlar bilan bog‘liq shaxs ismlari”, “O‘rxun-Enasoy obidalari leksik qatlamining hozirgi o‘zbek adabiy tili fonetik-semantik tizimida aks etishi”, “Birinchi Turkologiya qurultoyida mushtarak alifbo va til mavzulari turkiy xalqlarning umumiy muammosi sifatida” kabi bir qator til, madaniyat, tarix, terminologiyaga oid mavzular kiritilgan. Qardosh mamlakatlardagi olimlarning turkologik tadqiqotlar haqida yozgan maqolalari va ilmiy faoliyatlari, xalqlarimiz o‘rtasidagi aloqalarni mustahkamlovchi ko‘prik vazifasini o‘taydi. Umid qilamizki, turk dunyosida amalga oshirilayotgan tadqiqotlar natijalari soha mutaxassilari, doktorant va magistrantlar, yosh tadqiqotchilar uchun foydali bo‘ladi...

TAHRIRIYAT

DEAR READER!

As the board of the journal "Turkological Studies," which pleased its valued subscribers with its first issue in 2025, we wish that our oriental new year will be full of peace, prosperity, and success for the Turkic world and all humanity. This issue includes several topics related to language, culture, history, and terminology, such as "The importance of relations between Uzbekistan and Azerbaijan in the unity of the Turkic world," "The role of the First Turkology Congress in the development of Turkic languages and Azerbaijani terminology," "Personal names associated with calendars in the Turkmen language," "Reflection of the lexical layer of Orkhon-Enasoy monuments in the phonetic-semantic system of the current Uzbek literary language," "Common alphabet and language topics as a common problem of the Turkic peoples at the First Turkology Congress." Articles and scientific activities of scientists from fraternal countries on Turkological studies serve as a bridge that strengthens ties between our peoples. We hope that the research results conducted in the Turkic world will be helpful for specialists in the field, doctoral and master's students, and young researchers...

EDITORIAL BOARD

SEVGİLİ OKUYUCU!

2025 yilının 1. sayisiyla siz değerli okurlarımızı memnuniyetle karşilayan “Türkolojik Araştırmalar” dergisinin yönetim kurulu olarak, Yeni Yilimizin Türk dünyası ve tüm insanlık için barış, refah ve başarılarla dolu olmasını diliyoruz. Bu sayımızda, “Özbekistan-Azerbaycan İlişkilerinin Türk Dünyası Birlięi Açısından Önemi”, “Türk Dilleri ve Azerbaycan Terminolojisinin Geliřiminde Birinci Türkoloji Kongresi'nin Rolü”, “Türkmen Dilinde Takvimlerle İlgili Kişi Adları”, “Orhun-Yenisey Abidelerindeki Sözcükleri Katmanının Modern Özbek Edebi Dilinin Fonetik-Semantik Sistemine Yansıması”, “Türk Halkların Genel Sorunu Olarak Birinci Türkoloji Kongresi'nde Ortak Alfabe ve Dil Konuları”, Özbekistan’ın Küresel Başarılarına Sosyokültürel Bir Yaklaşım ve 2024 Yilının Analizi” gibi dil, kültür, tarih ve terminolojiye ilişkin pek çok konu yer almaktadır. Kardeř ülkelerdeki bilim adamlarının Türkoloji araştırmaları konusundaki makaleleri ve bilimsel faaliyetleri halklarımız arasındaki bağları güçlendiren bir köprü görevi görmektedir. Türk dünyasında yapılan araştırma sonuçlarının alan uzmanlarına, doktora ve yüksek lisans öğrencilerine, genç araştırmacılara faydalı olmasını diliyoruz...

YAYIN KURULU

УВАЖАЕМЫЙ ЧИТАТЕЛЬ!

Редакция журнала «Туркологические исследования», радуя своих читателей первым номером в 2025 году, желает, чтобы Восточный Новый год был полон мира, процветания и успехов для тюркского мира и всего человечества. В данный выпуск журнала включен ряд статей на темы, связанные с языком, культурой, историей и терминологией, в частности, «Значение отношений Узбекистана и Азербайджана в единстве тюркского мира», «Роль Первого туркологического съезда в развитии тюркских языков и азербайджанской терминологии», «Личные имена в туркменском языке, связанные с календарём», «Отражение лексического пласта Урхун-Енисейских памятников в современной фонетико-семантической системе узбекского литературного языка», «Общий алфавит и языковые темы на Первом туркологическом съезде как общая проблема тюркских народов». Научные статьи по туркологическим исследованиям и деятельность ученых из братских стран служат мостом, укрепляющим связи между нашими народами. Мы надеемся, что результаты исследований в тюркском мире будут полезны специалистам, докторантам и магистрантам, молодым исследователям...

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИИ

SAMARQANDNING TARIXIY NOMLARI HAQIDA AYRIM MULOHAZALAR

Nilufar NORPO·LOTOVA,

Samarqand davlat chet tillar instituti
tayanch doktoranti (Samarqand, O‘zbekiston),

E-mail: mirjahon776@gmail.com

ORCID: [0009-0002-1601-8216](https://orcid.org/0009-0002-1601-8216)

DOI: <https://doi.org/10.59251/3060-5318.2025.v1.138.1.3358>

Annotatsiya: Ushbu maqolada toponimiya, toponimlar, Samarqand, Registon, Afrosiyob nomlarining kelib chiqish tarixi, xususan, atalishi sabablari haqida ilmiy manbalarga tayanilgan holda atroflicha fikr yuritilgan. Samarqand, Registon, Afrosiyob toponimlarining ma’nosi va qanday vujudga kelgani xorijiy va o‘zbekistonlik tadqiqotchilarning fikrlariga asoslanib adabiyotlar asosida izohlangan. Ko‘p izlanishlarning davom etayotganligi shahrimizga bo‘lgan e’tiborning naqadar kuchli ekanligidan dalolat berishi, bu joy hech bir tadqiqotchining e’tibor markazidan chetda qolmaganligi qayd etilgan. Samarqand doimo diqqat markazida bo‘lib kelganligi va shu yerda yashovchi aholi bu yerda istiqomat qilganlaridan faxrlanganliklari aytilgan. Ba’zi joy nomlarining ma’nolari haqida manbalarda har xillik kuzatilishi haqida ham to‘xtalgan. Samarqand juda qadimiy tarixga ega bo‘lib, u toponimlarga boyligi, ayniqsa, mana shu hududning Samarqand, Ishtixon, Kattaqo‘rg‘on, Bulung‘ur, Narpay, Paxtachi, Toyloq, Urgut tumanlarida juda katta tarixga ega joy nomlari ko‘pligi haqida ham fikr yuritilgan. Samarqanddagi Registon ansambli yirik arxitektura inshooti sifatida butun dunyoda mashhurligi, Registon sahro, cho‘l, biyobon, qumloq joy ma’nolarini anglatishi va Qarshi atrofida ham shu nom bilan ataladigan maydon borligi, Afrosiyob nomi XVII asrdan boshlab yozma manbalarda uchray boshlashi, bunga qadar bu joy “Hisori Ko‘hna”, “Qal’ai ko‘hna” nomlari bilan tilga olinganligi haqidagi ma’lumotlar ham keltirilgan. Ushbu maqoladan Samarqand, Registon, Afrosiyob nomlarining kelib chiqish sabablariga qiziquvchi barcha kitobxonlar o‘zlarini o‘ylantirgan savollarga javob topishlari mumkin.

Kalit so‘zlar: *toponimika, toponimlar, Samarqand, Registon, Afrosiyob, “Samarriya”, Maroqand, Maroqanda, Samariana, Saramanka, Sakanna, Sammangen, Samakiyan, Semizkent, Mahmud Koshg‘ariy, Beruniy, “Boburnoma”, sahro, cho‘l, biyobon, qumloq joy.*

НЕКОТОРЫЕ РАЗМЫШЛЕНИЯ ОБ ИСТОРИЧЕСКИХ НАЗВАНИЯХ САМАРКАНДА

Аннотация: В статье на основе научных источников подробно рассматривается топонимика, топонимы, история происхождения названий Самарканд, Регистан и Афросиаб, в частности причины их наименования. Значение топонимов Самарканд, Регистан, Афросиаб и причины их возникновения истолкованы на основе литератур, мнений зарубежных и узбекских исследователей. Отмечено, что множество проводимых исследований, свидетельствует о том, насколько велик интерес к нашему городу, и что он не остался вне поля исследований. Утверждается, что Самарканд всегда был в центре внимания, а его жители гордятся тем, что живут здесь. Также отмечается, что существуют различные источники относительно значений некоторых географических названий. Самарканд имеет очень древнюю историю и богат топонимами, особенно в Самаркандском, Иштиханском, Каттакурганском, Булунгурском, Нарпайском, Пахтачинском, Тойлакском и Urgутском районах этого региона, где имеется много топонимов с очень древней

историей. Также приведены сведения о всемирно известном ансамбле Регистан в Самарканде как о крупном архитектурном сооружении, название которого означает пустыня, пустынный, дикий, песчаный участок, а в окрестностях Карши есть местность с таким же названием, название Афросиаб встречается в письменных источниках с XVII века, а до этого это место упоминалось под названиями «Хисори кухна» и «Калаи кухна». В этой статье все читатели, интересующиеся происхождением названий Самарканд, Регистан и Афросиаб, смогут найти ответы на свои вопросы.

Ключевые слова: *топонимия, топонимы, Самарканд, Регистан, Афросиаб, «Самария», Мароканд, Мароканда, Самариана, Сараманка, Саканна, Самманген, Самакиян, Семизкент, Махмуд Кашигари, Беруни, «Бабур-наме», пустыня, степь, глушь, песчаное место.*

SOME THOUGHTS ON THE HISTORICAL NAMES OF SAMARKAND

Abstract: This article provides a comprehensive discussion of toponymy, toponyms, the history of the origin of the names Samarkand, Registan, Afrosiab, in particular, the reasons for their naming, based on scientific sources. The meaning of the toponyms Samarkand, Registan, Afrosiab and how they arose are explained based on the opinions of foreign and Uzbek researchers based on literature. It is noted that the fact that many studies are ongoing indicates how strong the attention to our city is, and that this place has not been left out of the spotlight of any researcher. It is said that Samarkand has always been in the spotlight and that the residents living here are proud of living here. It is also noted that there is a variety of sources about the meanings of some place names. Samarkand has a very ancient history and is rich in toponyms, especially in the Samarkand, Ishtikhan, Kattakurgan, Bulungur, Narpay, Pakhtachi, Toylok, Urgut districts of this region. The Registan ensemble in Samarkand is famous all over the world as a large architectural structure, Registan means desert, desert, wilderness, sandy place, and there is an area with the same name around Karshi, and the name Afrosiyob began to appear in written sources from the 17th century, and before that this place was mentioned under the names "Hisori Kuhna", "Qal'ai Kuhna". From this article, all readers interested in the origin of the names Samarkand, Registan, Afrosiyob can find answers to their questions.

Key words: *toponymy, toponyms, Samarkand, Registan, Afrosiab, "Samaritan", Marokand, Marokanda, Samariana, Saramanka, Sakanna, Sammangen, Samakiyan, Semizkent, Mahmud Kashgari, Beruni, "Boburnoma", desert, steppe, wilderness, sandy place.*

Kirish. “Moziyg‘a qaytib ish ko‘rish xayrlik”, – deb yozgan edi buyuk adib Abdulla Qodiriy. Darhaqiqat, tarixni o‘rganish o‘zlikni bilish demakdir. Shu sababli ham har bir shaxs o‘z yurti tarixiga, shu bilan birga, tug‘ilgan joyi nomining kelib chiqishiga befarq bo‘lmasligi kerak. Negaki, tarix tom ma‘noda kelajak hamdir. “Tarixsiz kelajak bo‘lmaydi”, – deb bejiz aytishmaydi. Shu o‘rinda ona shahrimiz Samarqand toponimining ma‘nosi va qanday vujudga kelgani, nomlanish sabablariga to‘xtalib o‘tmoqchimiz. Samarqandni “sayqali ro‘yi zamin” deyishadi. Nene buyuk zotlar, yetuk shaxslar, allomalar, mashhur so‘fiylar, sarkardalar va tarixiy shaxslar yashab o‘tganligi bilan ham shuhrat qozongan zamin bu. Dastlab bu joy haqida yurtimiz [1:3-5] va ko‘pgina mashhur xorijiy [2:117-118-b] olimlar tadqiqotlar olib borishgan va bu jarayon hozirgacha davom etmoqda. Ilmiy izlanishlarning davom etayotganligi shahrimizga bo‘lgan e‘tiborning naqadar kuchli ekanligidan dalolat beradi. Buning asosiy sababi shundaki, bu joy hech bir tadqiqotchining e‘tibor markazidan chetda qolmagan.

Avvalo, bu shaharning nima sababdan Samarqand deb atalishi to‘g‘risida to‘xtalmoqchimiz. Bu shaharning “Samarqand” deb atalishining bir qancha sabablari borligi haqida “Samariya” [3:16-17-b] asarida ta’kidlab o‘tilgan. Birinchi sababi shuki, Samar ismli shaxs bu yerga kelib o‘rnashgan va o‘z atrofida aholi to‘plagan. Shuning uchun bu o‘lka dastlab “Samarkent” deb atalgan. Arablar bosqinidan keyin, ya’ni bu joyni bosib olganlaridan keyin o‘zlarining shevalariga moslab “Samarqand”, deb atashgan.

Ikkinchi sababi shuki, Samar boqir ismli xon Farg‘ona va Qoshg‘ar tomonlaridan kelib, bu shahar aholisiga dushmanlik qilib, ularni har tomonlama siquvga olishga uringanlar va shahar devorlarini qazib buzgan edilar. Shuning uchun shahar nomining “Samar qazdi”, degan ma’nosi ham mavjud bo‘lgan. Keyinchalik bu so‘z forscha “Samarqand” deb ataladigan bo‘lgan.

Uchinchi sababi esa Samar ismli xon bu shaharni barpo qilgan. Shundan so‘ng “qand” degan xalq bu yerda o‘rnashib olgan. Mana shu xalq kelib o‘rnashgandan keyin bu shaharni “Samarqand” deb atashgan. To‘rtinchisi shundayki, ushbu shaharning bir joyida Samar ismli shaxs tomonidan qazilgan bir buloq bor edi. Mana shu yerda yashovchi aholi shu yerga kelib, ya’ni buloq atrofida o‘rnashib olishadi. Shu sababli ham bu joyni “Samarqand”, deb atashgan.

Ushbu ma’lumotlar qisman bo‘lsa ham Samarqand toponimining qay tarzda vujudga kelganining dastlabki ma’lumotlari desa ham bo‘ladi. Samarqand toponimining keyingi ma’nolariga to‘xtalishdan oldin, shu o‘rinda Samarqand [4:5-6-153-b] viloyati juda qadimiy tarixga ega bo‘lib, u toponimlarga boy, ayniqsa, mana shu hududning Samarqand, Ishtixon, Kattaqo‘rg‘on, Bulung‘ur, Narpay, Paxtachi, Toyloq, Urgut tumanlari juda katta tarixga ega joy nomlari ko‘p. Bu ko‘hna diyor, allomalar yurti bo‘lgan Samarqand qadimda turli davrlarda turli xil nomlar bilan atalgan. Masalan, Samarqand ilgari Kan shahri, eramizgacha VIII-VI asrlarda Afrosiyob, eramizdan avvalgi V asrdan eramizning V asrigacha Maroqand, Maroqanda, eramizning II asrigacha Afrosiyob, eramizning XIII asrigacha esa Samariana, Saramanka, Sakanna, Sammangen, Samakiyan, Semizkent deb atalgan. Samarqand nomi esa XIV asrdan so‘ng mashhur bo‘lgan. Bundan tashqari, Samarqandning qadimda Simroyat, Sumron deb atalishi ham mavjud. Samarqand shahri viloyat markazi hisoblanadi. Bu toponimning ikkinchi qismi, ya’ni “qand” so‘zi “qishloq”, “shahar” demakdir. Ammo uning ikkinchi qismi turlicha izohlanadi. Samar - kishi nomi, meva, hosil, shirinlik va yana katta yig‘in, to‘planish, maslahat joyi, ariq, kanal degan ma’nolarni bildiradi. Shundan ma’lum bo‘ladiki, suv bilan yaqin nomi haqiqatga to‘g‘ri keladi. Demak, mana shu xulosalar shuni ko‘rsatib turibdiki, Samarqand so‘zi ariq yonidagi qishloq, shahar nomi kabi ma’nolarni ham anglatar ekan. Shahar haqida ma’lumotlar juda ko‘pligining sababi shundaki, qadimiy tarixga egaligi hamda boy madaniy merosi borligidir. Shu sababli ham hozirgacha mana shu shahar nomlanishiga juda ko‘p olimlar qiziqish bildirib kelmoqdalar.

Mashhur tilshunos V.A.Livshis[5: 7-20] Sug‘d so‘zining fonetik variantlari Sug‘ud va Sug‘d ekanligi haqida to‘xtaladi va Zarafshon vodiysining hozirgi toponimiyasida o‘lkaning qaqimiy talaffuzi kamdan kam nomlarda, ya’ni Sug‘du va Sug‘ot nomlari saqlanib qolgan deydi. Arablar davrida esa Sug‘dga Zarafshonning yuqorisidan quyi oqimiga qadar bo‘lgan hududlar kiradi. O‘rta asrlarda Buxoro sug‘di va Samarqand Sug‘di bir-biridan farq qilgan. Yozma manbalarda Sug‘d ko‘plab katta-kichik qishloqlari va shaharlari bo‘lgan mamlakat sifatida ta’riflanadi. Sug‘dning markaziy shahri esa Samarqand bo‘lgan. Shahrimiz o‘sha davrda ham aholisi ko‘pligi, hunarmandchilik, savdo va sanoat sohasida boshqa viloyatlarga o‘rnak bo‘lgan. Bundan tashqari, qadimiy madaniyat, xalqaro savdo-sotiq, siyosiy diplomatik mavqe Samarqand shahri va viloyatining jahon sivilizatsiyasida tutgan o‘mini belgilab bergan. Shu o‘rinda ta’kidlash

joizki, Samarqand respublikamizning eng ko‘hna shahri va viloyati sifatida mashhurdir. Shahar asrlar davomida olimlar, fozillar, shoirlar maskani bo‘lgan. X asrda yashab o‘tgan al-Xorazmiy “Samarqand Sug‘di yer yuzining jannatlardan biri” deb ta‘riflagan. Ingliz sayohatchisi Aleksandr Borns esa iqlimining ajoyibligi va suvining shirinligi tufayli “...bu qadimiy vodiy Aleksandr Makedonskiy davridan beri maqtovgaga sazovor bo‘lib kelmoqda”, - deb aytib o‘tgan.

Ilk madaniyat markazlaridan biri bo‘lgan Samarqand shahri va viloyatida juda ko‘p qadimiy nomlar dunyoga kelgan, yaratilgan va saqlanib qolgan. Samarqand toponimiyasini o‘rganishda moddiy va ma‘naviy manbalarning o‘rni beqiyos. Mana shu aniq ma‘lumotlarga asoslangan manbalar asosida ushbu joy to‘g‘risida ma‘lum bir fikrga kelish mumkin. Bu tushunchalar o‘zlarida xalq hayoti, diniy afsonalar, qadimgi hayot haqidagi xotiralarni, etnik tushunchalar haqidagi ma‘lumotlarni saqlab qoladi. Qadimgi sug‘d, ya‘ni Samarqand haqidagi ma‘lumotlardan biri bu “Avesto” bo‘lib, uning “Videvdat” qismida shunday deyiladi: “Men Axuramazda, birinchi marta eng yaxshi joy va mamlakatlarni Ariana-Vejani yaratdim, ikkinchi bo‘lib sug‘dlar yashaydigan joy – Gavani yaratdim”. Bu manba sug‘dlar haqidagi ilk ma‘lumot bo‘lib, bundan keyingi manbalarda bu joy nomi tez-tez uchrab turadi. Shuningdek, Samarqand hududi bilan bog‘liq toponimlar Behistun, Persepol bitiklarida, Hamadonda bitilgan kumush taxtachada, Sug‘d yodgorligida, Shopur I bitiklarida, antik davr mualliflaridan biri Kvint Kursiy Ruf, Pompey Trog, Spilinskiy asarlarida uchraydi.” Sin Tan Shu” nomli yilnomada ham Samarqandning nomlanishi bilan bog‘liq ma‘lumotlarni uchratishimiz mumkin.

Samarqand nomi “Vey shu” va “Bey shu” yilnomalarida dastlab “Sivanzin” deb qayd qilingan. Samarqand joylashgan hudud Kanzuy keyinchalik Kongo deb atalgan. Ierogliflarda shahar nomi Syunsigan, Samaergan, Semisigan, Samaerxan, Saymarkan va boshqa shakllarda berilgan. Shu o‘rinda Saymarkan musulmoncha so‘z, “obod” ma‘nosida qayd etilgan.

Samarqand doimo diqqat markazida bo‘lib kelgan va shu yerda yashovchi aholi bu yerda istiqomat qilganlaridan faxrlanganlar. Mashhur olim Abu Sad Abdalkarim ibn Muhammad as-Somoniyni Samarqandda yoza boshlagan “Kitob al-asnob” asari XII asr shahar topografiyasi haqida muhim ma‘lumotlarga ega asarlardan biridir. As-Somoniy ushbu shaharni yaxshi bilgan, bundan tashqari, al-Idrisiyni “Samarqand tarixi”, Abu Hafs an-Nasafiyni “Kitob al qand fi ma‘rifat ulamo Samarqand” kitoblaridan ham unumli foydalangan. Akademik V. V. Bartold as-Somoniy va Yoqut Hamaviy asarlaridagi toponimlarni qiyoslash orqali o‘sha davrdagi Samarqandning tarixiy manzarasini tiklashga harakat qiladi.

Mashhur olim Rempel ushbu joyni “Afsonalar shahri” deb aytgani bejiz emas. Samarqand shahri uzoq o‘tmish bilan bog‘lanadi. Mug‘ tog‘i va Samarqand hukmdorlari saroyidagi yozma bitiklarda ushbu toponim Smarakansa shaklida uchraydi. Grekcha “Maroqand” va sug‘dcha “Smarakansa” toponimlari orasidagi fonetik farq unchalik katta emas.

Yana bir qiziq ma‘lumot borki, Qozog‘iston Respublikasining Qarag‘anda viloyatidagi Temirtov shahri XX asrning 40-yillariga qadar Samarqand nomi bilan yuritilgan.

Yuqorida biz Samarqand so‘zining ikkinchi qismi hisoblanadigan kent so‘zining bir qancha ma‘nolarini aytib o‘tgan edik. Bu nom [6: 217-218] qishloq, shahar ma‘nosidan tashqari qasr, qo‘rg‘on degan ma‘nolarni ham bildirar ekan. XI asrning buyuk tilshunosi, qomusiy olim Mahmud Koshg‘ariy Semizkent, ya‘ni katta shahar deb izohlagan. Buyuk alloma bobomiz Abu Rayhon Beruniy Semizkand, ya‘ni ma‘rifat shahri deb aytgan. T.Ernazarov esa daryo bo‘yidagi shahar deb atagan. Ushbu toponimning birinchi qismi hisoblangan Samar so‘zining esa qat‘iy ma‘nosi aniqlanmagan. Shu o‘rinda ushbu joyni tahlil qilar ekanmiz, bu shaxs haqida to‘xtalmay ilojimiz yo‘q. Samarqand nomining qo‘yilishida 2750 yillik tarixga ega bo‘lganligi ham alohida

ahamiyatga egadir. Shu o‘rinda buyuk sarkarda Amir Temur va temuriylar davridagi Samarqand haqida to‘xtalib o‘tishni joiz deb topdik. Aynan Temur davrida bu joy o‘ziga xos tarzda mavqega ega bo‘lgan va poytaxt shahar sifatida e’tirof etilganligi bizga ma’lum. Bundan ko‘rinib turibdiki, bu davrda ushbu joyda siyosiy, ijtimoiy, iqtisodiy hamda ilm-fan sohasida katta yutuqlarga erishilgan va bu tarixiylikda muhim omil bo‘lib xizmat qiladi. Bundan tashqari, Temur davrida ushbu joy o‘ziga yarasha mashhurlikka ham erishgan. Chunki Amir Temur ko‘plab rivojlangan davlatlar, shu jumladan, Angliya, Fransiya bilan ham aloqalar qilgan. Bu davlat rahbarlari esa Temurga ko‘plab maktublar ham yuborishgan. Bu esa o‘z navbatida Samarqandning mashhur shaharlardan bo‘lganligini va bu joy yevropaliklarga ham ma’lum bo‘lganligidan dalolat beradi. Bundan tashqari, bu yurtda Amir Temur davrida mashhur shaxslar, tasavvuf vakillari ham juda ko‘p bo‘lgan. Tarixiy manbalarning tahlili shuni ko‘rsatmoqdaki [7:48-b], Amir Temur va temuriylar davrida faoliyat ko‘rsatgan mashhur shayxlar va tasavvuf vakillarining hayoti mamlakat poytaxti bo‘lgan Samarqandda kechgan. Samarqand viloyati hududida saqlanib qolgan va ularning nomi bilan bog‘liq xonaqoh, ziyoratgoh, qadamjolar ham buni tasdiqlaydi. Barchamizga ma’lum va mashhur bo‘lgan temuriylarga mansub bo‘lgan yana bir mashhur shaxs Zahiriddin Muhammad Boburning Samarqand toponimi haqidagi qarashlarini aytib o‘tsak. Bobur o‘zining “Boburnoma” [8:55-59-b] asarida yer yuzining aholi yashaydigan qismida Samarqanddek latif shahar kamroq va beshinchi iqlimdan ekanligini, o‘sha paytda Samarqand shahri bo‘lgan va viloyati Movarounnahr bo‘lganligini, hech bir dushman bu shaharga biror-bir zarar keltirolmaganligi va shuning uchun uni “himoyalangan shahar” deb atashganlarini, ushbu joy aholisi Hazrati Usmon davrida musulmon bo‘lganligi va u yerda sahobalardan Qusam ibn Abbos borganligini, bu mashhur sahobaning ismi hammamizga ma’lum va mashhur bo‘lgan Shohizinda ekanligini yozib qoldirgan. Zahiriddin Muhammad Bobur bu mashhur joy Iskandar zamonida barpo qilinganligi, mo‘g‘ullar, turklar bu shaharni Samarqand deb atashganlarini, bu shaharni Amir Temur poytaxt qilganligini, Temurdan oldin bu shaharni hech kim poytaxt qilmaganligi, xalqi haqida gapirganda, ularning barchasi sun‘iy, pok mazhab odamlar ekanligi haqidagi ma’lumotlarni qayd etgan.

Samarqand turli xil davrlarda o‘zining geografik o‘rni, iqlimi va turli xil xususiyatlari bilan barcha joylardan ajralib turgan. Buni biz turli xil manbalar orqali va tarixdan bilib olishimiz mumkin.

Xulosa o‘rnida shuni aytish mumkin ekanki, Samarqand toponimi Samar ismi bilan ham bog‘liq bo‘lgan ekan. Samar – kishi nomi, meva, hosil, shirinlik katta yig‘in, maslahat joyi, ariq, kanal degan ma’nolarni anglatar ekan. Samarqand ariq yonidagi qishloq, kanal, shahar degan ma’nolarni ham anglatgan va qadimda Kan, Afrosiyob, Maroqanda, Samariana, Saramanka, Sakanna, Sammangen, Samakiyan deb atalar ekan. Bundan tashqari, “ma’rifat shahri”, “himoyalangan shahar” deb ham aytishgan.

Samarqand toponimi haqida gapirar ekanmiz, shu hududga aloqador yana bir joy nomi haqida to‘xtalmoqchimiz. Bu - butun dunyoga mashhur bo‘lgan va o‘zining ajoyib ko‘rinishi bilan jamiki insonlarni lol qoldirgan Registondir. Registon [9:160-b] Samarqand shahridagi mahallalardan birining nomi bo‘lib, tojikcha reg – qum, qumloq, iston – o‘rin-joy oti yasovchi qo‘shimcha hisoblanadi. Inqilobgacha sayilgoh, qo‘rg‘on tashqarisidagi maydon, yig‘in o‘tkaziladigan joyni Registon deb atashgan. Samarqand, Balx kabi sharqning yirik shaharlarida Registon shaharning markaziy maydoni sanalgan. Eron, Afg‘onistonda registon bozor, savdo-sotiq, ommaviy tadbirlar o‘tkaziladigan joy bo‘lgan. Afg‘on tilining Kobul dialektida – sahero, cho‘l-biyobon – registondir. Shu bilan birga, Registon so‘zi qadimda ikki ma’noga ega bo‘lgan.

Birinchi ma’nosi qum bilan qoplangan katta o’lchamdagi joy, ya’ni cho’l, sahrodir. Ikkinchi ma’nosi esa qum sepilgan qisqa hajmdagi joy degan ma’nolarni anglatadi. Registon nomi esa ikkinchi ma’no asosida yaratilgan. X asr tarixchisi [1:27-b] Istaxriyning yozishicha, hozirgi Registon maydonidan suv oqib o’tgan, keyingi bosqinlar natijasida ariqlar ko‘milib, suv oqmay qoladi va natijada toshli, qumloq joyga aylanib qoladi.

Samarqanddagi Registon ansambli yirik arxitektura inshooti sifatida butun dunyoda mashhurdir. Hozirda ansambl uch madrasa, ya’ni Ulug‘bek madrasasi (1417-1420), Sherdor madrasasi (1618-1636), Tillakori (1646-1659)dan iborat. Bu madrasalarni bir-birisiz tasavvur etib bo‘lmaydi. Shu bilan birga, Tillakori madrasasining sharqi-janubida XVIII asrda qurilgan Chorsi savdo rastasi ham mavjud. Bu bozor haligacha mavjud. Sherdor oliy madrasasi [6:27-28-b] Samarqandning eng mashhur tarixiy obidalaridan bo‘lib, bu joy 60 hujrali va ikki darsxonali madrasa ashtarxoniylar davridagi Samarqandda Yalangto‘sh Bahodir tomonidan 1618-1636-yillar davomida Mirzo Ulug‘bekning vayronaga aylangan xonaqohi o‘rniga qurilgan va madrasa Xoja Hoshimi Dahbediy va uning avlodlariga vaqf qilingan. Bu shaxs Yalangto‘sh Bahodirning pirlari bo‘lgan. Ushbu madrasadagi bir keng hujra esa 1642-1645-yillarda Movarounnahrda hukm surgan ashtarxoniylar podshosi hisoblangan Nodir Muhammadxonning Mashhaddan Samarqandga yashash uchun taklif etilgan tog‘asi Mir Abutohirxo‘ja Sadr avlodlariga vaqf etilganligi manbalarda ko‘rsatilgan. Tillakori madrasasi esa ko‘psonli hujralar, ikki darsxona va masjidli ushbu madrasa Yalangto‘sh bahodir tomonidan Ulug‘bekning vayronaga aylangan “Mirzoyi” karvonsaroyi o‘rnida 1446-1460-yillar oralig‘ida qurilgan madrasalardan biri hisoblanadi. Tillakori nomini olishiga sabab esa masjidning ichki devorlari, hatto darvozasi ham tilla bilan ishlanganligidadir. 1820-1821-yillardagi zilzila sababli madrasa fasadi va gumbazi ag‘darilgan. Mang‘itlar sulolasi podshohi Amir Haydar ibn Amir Ma’sum davrida qayta ta’mirlangan. O‘z navbatida, bu joyning o‘ziga xos tomonlaridan biri shuki, bu yerda ko‘plab sayyohlar tashrif buyurishadi va yurtimizning ko‘plab katta tadbirlari shu ansamblda o‘tkaziladi. Bunga misol qilib, har 4 yilda o‘tkaziladigan “Sharq taronalari” festivalini ko‘rsatsak bo‘ladi. Qarshi Registoni [4:213-b] Sardobaning kunbotari va O‘zbekiston ko‘chasining stadion va Eski shaharning bekati qismi atrofi bo‘lgan. Bu mashhur joyga ko‘plab xorijiy [11:363-389] olimlar qiziqish bildirib kelmoqdalar va bu haqida turli xil izlanishlar olib bormoqdalar. Bu, albatta, O‘rta Osiyoga qiziqishning juda yuqoriligidan dalolat beradi.

Xulosa sifatida shuni aytishimiz mumkinki, Registon sahro, cho’l, biyobon, qumloq joy ma’nolarini anglatadi va Qarshi atrofida ham shu nom bilan ataladigan maydon bor ekan.

Samarqand toponimikasiga aloqador bo‘lgan yana bir joy ham borki, bu o‘zining qadimiy nomi va tarixiyli bilan necha asrlardan buyon ko‘pchilikning diqqat markazidadir. Bu joy nomi hammamizga juda ham tanish bo‘lgan Afrosiyobdir. Afrosiyob nomini biz juda ko‘plab mashhur asarlarda uchratishimiz mumkin. Misol uchun Yusuf Xos Hojibning “Qutadg‘u bilig”, Mahmud Koshg‘ariyning “Devonu lug‘ot at-turk” asarida ham uchraydi. Tarixda Afrosiyob [4:9-20-b] Samarqandning qadimiy xarobasi hisoblangan va tarixiy shaxs miloddan avvalgi VII va eramizning II asrlarida hukm surgan turk qabilasining hukmdori bo‘lib, g‘arbda turli xil nomlar bilan atalgan. Shundan so‘ng esa Afrosiyobning tarixiy shaxs ekanligi haqidagi fikrlar paydo bo‘lgan. Afrosiyob toponimi esa afsonaviy qismlaridan tashkil topgan bo‘lib, bu ikki qism turli xil ma’nolarni anglatar ekan. Birinchi ma’nosi Afrosiyob so‘zi arabcha so‘zdan olingan bo‘lib, ot degan ma’noni bildiradi. Afrosiyob esa – qora ot, otlq degan ma’noni bildiradi va siyob o‘zbekchada qora degan ma’noni bildiradi. Ikkinchi ma’nosi esa forscha afroz so‘zidan kelib chiqqan bo‘lib, balandlik, yuksaklik ma’nosiga egadir. Uchinchi ma’nosi esa fors-tojikcha

afraning ma’nosi nur, go’zallik majoziy ma’noda esa dabdabali, shon-shuhratli degan ma’nolarni bildiradi. Bozorboy O’rinboyevning ta’kidlashicha, Afrosiyob g’arb adabiyotida Maday qora, Turon adabiyotida esa Alp er To’nga, Eron adabiyotida esa Afrosiyon nomi bilan atalgan. Bundan tashqari, Afrosiyob Yevropa va Markaziy Osiyodagi bir qancha xalqlarni bo’ysundirib, ularni turkiy qabilalar nomi ostida birlashtirgan shaxs. Hozirda esa Afrosiyob toponimining bir nechta boshqa ma’nolari ham bor. Afrosiyob [12:15-b] Samarqanddagi mahallaning hamda shaharda joylashgan Narpay tumanidagi qishloqning nomi. Keyinchalik 90-yillar boshiga kelib esa ko’cha nomiga aylandi. Bu toponimning kelib chiqishi yuqorida aytib o’tganimizdek, Samarqand shahrining qadimiy vayronasi hisoblangan Afrosiyob nomi bilan bog’liq bo’lgan. Bu nom shaxs nomi sifatida XIV asrda Firdavsiyning mashhur “Shohnoma” asarida tilga olingan bo’lib, mana shu asarda bu haqida turli xil fikrlar ham aytib o’tilgan. Afrosiyob haqida bir qancha boshqa ma’lumotlar ham yo’q emas. U Rustami Dostonga qarshi chiqqan shaxs sifatida tasvirlangan. Turkiy xalqlarning afsonaviy podshosi bo’lgan Afrosiyob haqida ko’plab xalq qo’shiqlari, afsona va rivoyatlar yaratilgan. Xorazmiylar, sug’dlar hamda tojiklar ham bu shaxsni Afrosiyob deb atashgan. Ko’cha nomining qo’yilishi esa Samarqandning qadimiy nomi ekanligi hamda Afrosiyobning tarixiy mashhur shaxs sifatida qaralishi bilan bog’liq.

Vyatkinning [5:26-29] fikriga ko’ra, Afrosiyob nomi XVII asrdan boshlab yozma manbalarda uchray boshlaydi. Bunga qadar bu joy “Hisori Ko’hna”, “Qal’ai ko’hna” nomlari bilan tilga olingan. Hozirgi paytda aholi tilida va ilmiy adabiyotlarda Afrosiyob nomi bilan uchraydi. Samarqandning mo’g’ullar hujumiga qadar asosiy markazi bo’lgan hozirgi Afrosiyob o’rta asrlarda mustahkam devorlar bilan o’ralgan edi. Bundan tashqari, Afrosiyobning Kesh, Xitoy, Ushrushon va Ohanin darvozalari haqida ma’lumot beradi. X asrda al-Istaxriy Afrosiyob darvozalari haqida ma’lumot berib o’tgan. Yuqorida aytgan darvozalardan biri Xizr masjidida o’rnida bo’lib, Bu darvoza Kesh va Katta darvoza nomi bilan mashhur bo’lgan. Istaxriyning aytishicha, bu darvoza temirdan yasalgan bo’lib, unda oddiy aholiga notanish bo’lgan yozuvlar yozilgan.

Xulosa o’rnida aytish mumkinki, Samarqand, Registon, Afrosiyob toponimlarining kelib chiqishi uzoq tarixga ega va bu haqida turli qarashlar mavjud.

Iqtiboslar/ References/ Kaynaklar/ Сноски:

1. Иноятулла Сувонкулов. Самарқанд қадамжолари. – ФАН, 2007. – 147 б.
2. Kathrin Lenz-Raymann History of Politics and Islam in Central Asia (pp. 117-138) From: Securitization of Islam: A Vicious Circle: Counter-Terrorism and Freedom of Religion in Central Asia, transcript Verlag (2014). – 296 p.
3. Абу Тохирхўжа Самарқандий. Самария. – 80 б.
4. Ўринбоев Б. Асрлардек барҳаёт номлар (Самарқанд вилояти топонимларининг изоҳи. Луғат. – Самарқанд: Зарафшон, 2003. – 263 б.
5. Бегалиев Н.Б., Туробов А.М. Самарқанд топонимияси. – Самарқанд: СамДЧТИ, 2015. – 123 б.
6. Нафасов Т. Қашқадарё қишлоқномаси. – Тошкент: Муҳаррир, 2009. – 430 б.
7. Бузруков М. Темурийлар даври Самарқанд илмий-маънавий муҳитида тасаввуф намояндаларининг тутган ўрни. Диссертация, 2022. – 150 б.
8. Заҳириддин Муҳаммад Бобур. “Бобурнома” (ҳозирги ўзбек тилидаги тадбили). – Тошкент: O‘zbekiston. – 426 б.

9. Нафасов.Т. Ўзбекистон топонимларининг изоҳли луғати. – Тошкент: Ўқитувчи, 1988. – 80 б.
10. Каттаев К. Самарқанд мадрасалари ва илм-фан ривожи. – Тошкент: Qamar-media, 2020. – 184 б.
11. Adeb Khalid Toward a soviet order (pp. 363-389) from: making uzbekistan: Nation, empire, and revolution in the early ussr, cornell university. philarètechasles les victimes de bokhara. The victims of bokhara, by captain grover. london, 1845 revue des deux mondes (1829-1971), nouvelle série, vol. 11, no. 6 (15 septembre 1845), pp. 1082-1099.page 413.
12. Нафасов Т. Қарши шаҳар маҳалла ва кўчалари. – Қарши: 2008. – 95 б.

**BULLETIN OF THE
INTERNATIONAL JOURNAL
“TURKOLOGICAL
RESEARCH”**

In order to implement programs and projects developed to accelerate the relationship envisaged at the summit of the Organization of Turkic States held in Samarkand, as well as to coordinate and highlight the research work carried out in the field of Turkic studies, the International Journal “Turkological Research” at Samarkand State University named after Sharof Rashidov passed the state registration. The journal is intended to publish the results of scientific research in the field of Turkic languages and dialects, the history of linguistic and literary relations of the Turkic peoples of Central Asia, the socio-cultural field. There are such headings as a young researcher, memory and our anniversaries. Articles written in Uzbek, Turkish, Russian, English and all Turkic languages are accepted.

The scientific journal is based on the decision of the Higher Attestation Commission of the Ministry of Higher Education, Science and Innovation of the Republic of Uzbekistan dated May 8, 2024 and numbered 354/5; It is included in the list of scientific publications that are recommended for candidates to receive the Doctor of Philosophy (PhD) and Doctor of Science (DSc) academic degrees in the fields of history and philology to publish their scientific results due to their theses.



**THE JOURNAL PUBLISHES ARTICLES
IN THE FOLLOWING AREAS:**

- ✓ History of socio-cultural relations of the Turkic peoples;
- ✓ Research of the Turkic World;
- ✓ Dialectology of Turkic languages;
- ✓ Geopolitics of the Turkic World;
- ✓ Folklore Studies;
- ✓ Comparative Linguistics and Literary Studies;
- ✓ Literary Relations and Translation Studies.

CONTACT ADDRESS:

Mailing Address:

140104, University boulevard, 15,
Samarkand, Uzbekistan,
Research Institute of Turkology under
Samarkand State University named after
Sharof Rashidov

Phone:

+998 91 527 68 22

+998 99 596 35 69

+998 97 911 93 81

Telegram ID:

@turkologiya2025

Email:

turkologiya.samdu@gmail.com

Website:

<https://turkologiya.samdu.uz>



REQUIREMENTS FOR ARTICLES:

1. The article is presented on 8-10 pages;
 2. Article structure:
 1. The text of the article should be prepared in Times News Roman font, size 14, left: 3 cm, right: 1.5 cm, top and bottom: 2 cm; in A4 format in 1.15 intervals.
 2. The title of the article, surname, name and patronymic of the author (authors) are indicated in full and written in capital letters.
 3. Position, academic title, place of work (study), region, republic, telephone number, email address and ORCID number of the author (authors) are indicated in full.
 4. The abstract should consist of a brief content and importance of the article, results.
 5. At the beginning of each article, there should be an annotation in 2 other languages (optionally selected from Uzbek, English, Russian and Turkish) in addition to the language in which the article is written.
 6. The abstract should be no more than 120-150 words.
 7. At the bottom of the abstract, 7-10 keywords should be given that illuminate the content of the article.
 8. The article should be prepared in the following form:
 - a) Introduction;
 - b) Main part;
 - c) Results and Discussions;
 - d) Conclusions;
 - e) List of literature (References) – in alphabetical order;
 - f) Citations are given in brackets in the form of the author's surname - date of publication - page (Muminov, 2020: 25);
 - g) Figures, drawings, tables, diagrams are designated in Arabic numerals as "Figure". Signs or pointers are placed under the figure, in the next line, in the middle and highlighted in bold.
- The topic of the scientific article submitted by the author (or co-authors) must correspond to the journal's columns.
 - Articles can be submitted in Uzbek, English, Russian, and all other Turkic languages
 - The author(s) are responsible for the scientific validity, reliability and plagiarism of the information and evidence presented in the article;
 - Articles will be considered. The journal publishes only articles recommended by experts;
 - Articles not requested will not be published and will not be returned to the authors;
 - Only 1 article of the author is published in 1 issue of the journal.

**“TURKOLOGIK
TADQIQOTLAR” XALQARO
JURNALINING AXBOROT
XATI**

Davlatimiz tomonidan olib borilayotgan ijtimoiy-ma'rifiy, ilm-fanni rivojlantirishga qaratilgan siyosat, Turkiy Davlatlar Tashkilotining Samarqandda o'tkazilgan sammitida ko'zda tutilgan o'zaro aloqalarni jadallashtirish bo'yicha ishlab chiqilgan dastur va loyihalarni amalga oshirish hamda turkologiya sohasida olib borilayotgan ilmiy-tadqiqot ishlarini muvofiqlashtirish va yoritish maqsadida Sharof Rashidov nomidagi Samarqand davlat universitetida “Turkologik tadqiqotlar” xalqaro jurnali ta'sis etildi. Jurnal turkiy til va shevalar, Markaziy Osiyo turkiy xalqlari lisoniy va adabiy aloqalari tarixi, ijtimoiy-madaniy sohalarda amalga oshirilayotgan ilmiy-tadqiqot ishlarining natijalarini e'lon qilishga mo'ljallangan. Jurnalda muharrir minbari, tadqiqotlar, ilmiy axborot, taqriz va e'tirof, ilmiy anjuman, yosh tadqiqotchi, xotira, yubilyarlarimiz kabi ruknlar mavjud. O'zbek, turk, rus, ingliz va barcha turkiy tillarda yozilgan maqolalar qabul qilinadi.

Ilmiy jurnal O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi OAKning 2024-yil 8-maydagi 354/5-sonli rayosat qarori asosida tarix, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) va fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiya ishlari yuzasidan dissertatsiyalari asosiy ilmiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.



**JURNAL QUIYIDAGI
YO'NALISHLARDAGI MAQOLALARNI
NASHR QILADI:**

- ✓ Turkiy xalqlarning ijtimoiy-madaniy aloqalari tarixi
- ✓ Turk dunyosi tadqiqotlari
- ✓ Turkiy tillar dialektologiya
- ✓ Folklorshunoslik
- ✓ Qiyosiy tilshunoslik va adabiyotshunoslik
- ✓ Adabiy aloqalar va tarjimashunoslik.

MUROJAAT UCHUN MANZIL:

Pochta manzili:

140104, Universitet xiyoboni, 15-uy,
Samarqand, O‘zbekiston,
Sharof Rashidov nomidagi Samarqand
davlat universiteti huzuridagi
Turkologiya ilmiy-tadqiqot instituti

Telefon:

+998 91 527 68 22

+998 99 596 35 69

+998 97 911 93 81

Telegram ID:

@turkologiya2025

Elektron pocha:

turkologiya.samdu@gmail.com

Veb-sayt:

<https://turkologiya.samdu.uz>



MAQOLALARGA QO‘YILADIGAN TALABLAR:

- Maqola 8-10 sahifa hajmida taqdim etiladi;
- Maqolaning tarkibiy tuzilishi:
 1. Maqola matni Times News Roman shriftida, 14 kattalikda, chap: 3 sm, o‘ng: 1,5 sm, yuqori va quyi: 2 sm; 1,5 intervalda, A4 shaklida tayyorlanishi lozim.
 2. Maqola sarlavhasi, muallif(lar)ning familiyasi, ismi va otasmi to‘liq holatda katta harflar bilan yozilishi kerak.
 3. Muallif(lar)ning lavozimi, ilmiy unvoni, ish (o‘qish) joylari, viloyat, Respublika, telefon raqami, elektron pochta manzili va ORCID raqqami to‘liq keltirilishi kerak.
 4. Annotatsiya, maqolaning qisqacha mazmun va ahamiyati, natijalardan iborat bo‘lishi lozim.
 5. Har bir maqola boshida maqola yozilgan tildan tashqari yana 2 tilda (o‘zbek, ingliz, rus va turk tillaridan ixtiyoriy ravishda tanlanadi) annotatsiya bo‘lishi lozim.
 6. Annotatsiya 120-150 so‘zdan ko‘p bo‘lmagan shaklda bo‘lishi kerak.
 7. Annotatsiyaning pastki qismida maqola mazmunini yorituvchi 7-10 ta tayanch so‘zlar keltirilishi kerak.
 8. Maqola quyidagi shaklda tayyorlanishi kerak:
 - a) Kirish (Introduction);
 - b) Asosiy qism (Main part);
 - c) Natijalar va muhokama (Results and Discussions);
 - d) Xulosalar (Conclusions);
 - e) Adabiyotlar (References) – alifbo tartibida keltiriladi;
 - f) Havola(snoskalar)lar qavsda muallif familiyasi – nashr sanasi – sahifasi (Mo‘minov, 2020: 25) shaklida keltiriladi;
 - g) Rasm, chizma, jadval, diagrammalar «Rasm» deb arab raqamlari bilan qayd etiladi. Belgi yoki ishoralar – rasm ostida, keyingi qatorda, o‘rtada joylashtiriladi va qoraytirilgan shrift bilan belgilanadi.
- Muallif (yoki hammualliflar) tomonidan taqdim etilayotgan ilmiy maqola mavzusi jurnal ruknlariga mos kelishi shart.
- Maqolalar o‘zbek, ingliz, rus va barcha turkiy tillarda taqdim etilishi mumkin.
- Maqolada keltirilgan ma’lumot va dalillarning ilmiy asoslanganligi, ishonchli va ko‘chirmachilik holatlari uchun muallif(lar) mas’uldir;
- Maqolalar ekspertiza qilinadi. Ekspertlar tomonidan tavsiya etilgan maqolalargina jurnalda chop etiladi;
- Tavsiya etilmagan maqolalar chop etilmaydi va mualliflarga qaytarilmaydi;
- Jurnalning 1 ta sonida muallifning faqat 1 ta maqolasi chop etiladi.

**БЮЛЛЕТЕНЬ
МЕЖДУНАРОДНОГО ЖУРНАЛА
"ТУРКОЛОГИЧЕСКИЕ
ИССЛЕДОВАНИЯ"**

В целях реализации программ и проектов, разработанных для ускорения взаимоотношений, предусмотренных на состоявшемся в Самарканде саммите Организации Тюркских Государств, а также координации и освещения научно-исследовательской работы, проводимой в области тюркологии, Международный журнал, Самаркандского государственного университета имени Шарофа Рашидова, «Тюркологические исследования» прошел государственную регистрацию. Журнал предназначен для публикации результатов научно-исследовательских работ в области тюркских языков и диалектов, истории языковых и литературных связей тюркских народов Средней Азии, социокультурной области. Есть такие рубрики, как молодой исследователь, память и наши юбилеи. Принимаются статьи, написанные на узбекском, турецком, русском, английском и всех тюркских языках.

Научный журнал на основании решения Высшей аттестационной комиссии (ВАК) Министерства высшего образования, науки и инноваций Республики Узбекистан от 8 мая 2024 года под номером 354/5; Он включен в перечень научных изданий, рекомендуемых кандидатам на получение ученых степеней доктора философии (PhD) и доктора наук (DSc) в области истории и филологии для публикации своих научных результатов по своим диссертациям.



**В ЖУРНАЛЕ ПУБЛИКУЮТСЯ
СТАТЬИ ПО СЛЕДУЮЩИМ
НАПРАВЛЕНИЯМ:**

- ✓ История социально-культурных отношений тюркских народов;
- ✓ Исследования тюркского мира;
- ✓ Диалектология тюркских языков;
- ✓ Геополитика тюркского мира;
- ✓ Изучение фольклора;
- ✓ Сравнительное языкознание и литературоведение;
- ✓ Литературные отношения и переводоведение.

КОНТАКТНЫЙ АДРЕС:

Почтовый адрес:

140104, Университетский бульвар,
15, город Самарканд, Узбекистан,
Научно-исследовательский
институт Тюркологии при
Самаркандском Государственном
Университете имени Шарофа
Рашидова

Телефон:

+998 91 527 68 22

+998 99 596 35 69

+998 97 911 93 81

Telegram ID:

@turkologiya2025

Электронная почта:

turkologiya.samdu@gmail.com

Веб-сайт:

<https://turkologiya.samdu.uz>



ТРЕБОВАНИЯ К СТАТЬЯМ:

- К публикации принимаются статьи объемом 8-10 страниц;
- Структура статьи:
 1. Текст статьи должен быть выполнен шрифтом Times News Roman, размером 14 пунктов, слева: 3 см, справа: 1,5 см, сверху и снизу: 2 см; с межстрочным интервалом 1,15, формат листа А4.
 2. Название статьи, фамилия, имя и отчество автора(ов) должны быть написаны заглавными буквами в полном регистре.
 3. Должность, ученое звание, места работы(учебы), регион, Республика, номер телефона, адрес электронной почты и ORCID-номер автора(ов) должны быть указаны полностью.
 4. Аннотация должна состоять из краткого содержания и важности статьи, результатов.
 5. В начале каждой статьи, помимо языка, на котором написана статья, должна быть аннотация на 2-х других языках (на выбор – узбекский, английский, русский и турецкий).
 6. Аннотация должна содержать не более 120-150 слов.
 7. Внизу аннотации должно быть 7-10 ключевых слов, освещающих содержание статьи.
 8. Статья должна быть подготовлена в виде:
 - a) Вступление (Introduction);
 - b) Основная часть (Main part);
 - c) Результаты и обсуждение (Results and Discussions);
 - d) Выводы (Conclusions);
 - e) Литература (References) – в алфавитном порядке
 - f) Ссылка(сноски) приводится в скобках в виде фамилии автора – дата публикации – страница (Муминов, 2020: 25);
 - g) Рисунки, чертежи, таблицы, схемы нумеруются арабскими цифрами и обозначаются как «Рисунок». Знаки или указатели размещают под рисунком, в следующей строке, посередине и выделяют жирным шрифтом.
- Тема научной статьи, представленной автором (или соавторами), должна соответствовать рубрикам журнала.
- Статьи могут быть представлены на узбекском, английском, русском и всех других тюркских языках.
- Автор(ы) несут ответственность за научную обоснованность, достоверность и плагиат информации и доказательств, представленных в статье;
- Статьи рецензируются. В журнале публикуются только статьи, рекомендованные экспертами;
- Нерекомендованные статьи не публикуются и не возвращаются авторам;

“TÜRKOLOJİ ARAŞTIRMALARI” DERGİSİNİN BÜLTENİ

Özbekistan Cumhuriyeti devletinin sosyal-eğitimsel ve bilimsel gelişme politikasının başarılı şekilde uygulanmasına yardımcı olmak amacıyla, Semerkant'ta düzenlenen Türk Devletleri Teşkilatının zirvesinde öngörülen karşılıklı ilişkilerin hızlandırılması için geliştirilen program ve projeleri uygulamak, bilimsel çalışmaları koordine etmek, Türkoloji alanında yürütülen araştırma çalışmaları Şeraf Reşidov adına Semerkant Devlet Üniversitesi, Uluslararası “Türkoloji Araştırmaları” dergisini tescil etmiştir. Dergi, Türk dili ve lehçeleri, Orta Asya Türk topluluklarının dil ve edebiyat ilişkileri tarihi, sosyo-kültürel alanlardaki bilimsel ve araştırma çalışmalarının sonuçlarını yayınlamayı amaçlamaktadır. Dergimizde editör kürsüsü, araştırma, bilim dünyasından, inceleme ve tanıma, bilimsel konferans, genç araştırmacı, hatıra, yıldönümleri gibi sütunlar yer almaktadır. Özbekçe, Türkçe, Rusça, İngilizce ve tüm Türk lehçelerinde yazılmış makaleler kabul edilmektedir.

Bilimsel dergi, Özbekistan Cumhuriyeti Yükseköğrenim, Bilim ve İnovasyon Bakanlığı'na bağlı Yüksek Kabul Komisyonu'nun 8 Mayıs 2024 tarihli ve 354/5 sayılı kararına esasen; tarih, filoloji alanlarında Felsefe Doktoru (Doktora) ve Bilim Doktoru (DSc) akademik derecesini almaya aday kişilerin tezleri dolayısıyla bilimsel sonuçlarını yayınlaması tavsiye edilen ilmî yayınlar listesine dâhil edilmiştir.



DERGİ AŞAĞIDAKİ ALANLARDA MAKALELER YAYINLAMAKTADIR:

- ✓ Türk Dünyasındaki sosyo-kültürel ilişkilerin tarihi;
- ✓ Türk Dünyası araştırmaları;
- ✓ Türk Lehçeleri diyalektolojisi;
- ✓ Türk Dünyasının jeopolitiği;
- ✓ Folklor çalışmaları;
- ✓ Karşılaştırmalı dilbilim ve edebiyat çalışmaları;
- ✓ Edebi ilişkiler ve çeviri çalışmaları.

İLETİŞİM ADRESİ:

Posta adresi:

140104, Üniversite Bulvarı, 15,
Semerkant şehri, Özbekistan, Şeraf
Reşidov adına Semerkant Devlet
Üniversitesine bağlı Türkoloji
Araştırmaları Enstitüsü

Telefon:

+998 99 582 93 81

+998 97 911 93 81

Telegram ID:

@turkologiya2025

E-posta:

turkologiya.samdu@gmail.com

İnternet sitesi:

<https://turkologiya.samdu.uz>



MAKALE YAZIM KURALLARI:

- Makale 8-10 sayfada sunulur;
- Makale'nin yapısı:
 1. Makale metni Times New Roman yazı tipinde, 14 punto büyüklükte, sol kenarından 3 cm'lik, sağ kenarından 1,5 cm'lik, üst ve alt kenarından 2 cm'lik boşluk bırakılarak, tek sütun olarak, 1,15 satır aralığında, A4 boyutunda hazırlanmalıdır.
 2. Makalenin başlığı, yazar(lar)ın soyadı, adı ve baba adı tam olarak büyük harflerle yazılmalıdır.
 3. Yazar(lar)ın pozisyonu, akademik ünvanı, çalıştığı (öğrendiği) yer, bölgesi, cumhuriyeti, telefon numarası, e-posta adresi ve ORCID numarası eksiksiz olarak verilmeli.
 4. Özet, makalenin amacını, önemli bulgularını ve sonuçlarını içermelidir.
 5. Her makalenin başında, makalenin yazıldığı dilin yanı sıra 2 dilde de (isteğe bağlı olarak Özbekçe, İngilizce, Rusça ve Türkçe arasından seçilecek) açıklama bulunmalıdır.
 6. Özet, 120-150 sözcüğü geçmeyecek şekilde yazılmalıdır.
 7. Özeti alt kısmında makalenin içeriğini tanımlayacak en az 7, en fazla 10 anahtar kelimeye yer verilmelidir.
 8. Makale, aşağıdaki formatta hazırlanmalıdır:
 - a) Giriş (Introduction);
 - b) Ana bölüm (Main part);
 - c) Sonuçlar ve tartışma (Results and Discussions);
 - d) Sonuçlar (Conclusions);
 - e) Kaynakça (References) alfabetik olarak sıralanmalıdır;
 - f) Bağlantılar (dipnotlar) yazarın soyadı - yayın tarihi - sayfa şeklinde parantez içinde verilecektir (Muminov, 2020: 25);
 - g) Resim, çizim, tablo, diyagramlar "Resim" olarak Arap rakamları ile kaydedilir. İşaretler resmin altına, bir sonraki satıra, ortaya yerleştirilir ve koyu yazılır.
- Yazarın (veya ortak yazarların) sunduğu bilimsel makalenin konusu dergi sütunlarıyla örtüşmelidir.
- Makaleler Özbekçe, İngilizce, Rusça ve tüm Türk dillerinde gönderilebilir.
- Makalede sunulan bilgi ve kanıtların bilimsel dayanağı, güvenilirliği ve intihalinden yazar(lar) sorumludur.
- Makaleler hakemli olacaktır. Dergide sadece uzmanlar tarafından tavsiye edilen makaleler yayımlanır.
- Talep edilmeyen yazılar yayınlanmayacak ve yazarlarına iade edilmeyecektir.
- Derginin 1 sayısında yazarın sadece 1 makalesi yer alacaktır.

TURKOLOGIK TADQIQOTLAR

XALQARO ILMIY JURNALI

INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL OF “TURKOLOGICAL
RESEARCH”

ULUSLARARASI “TÜRKOLOJİ ARAŞTIRMALARI” BİLİMSEL
DERGİSİ

МЕЖДУНАРОДНЫЙ НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ “ТЮРКОЛОГИЧЕСКИЕ
ИССЛЕДОВАНИЯ”

Muharrir:

Musahhih va texnik muharrir:

Norxo‘ja Choriyev

Rahmatulloh Shokirov

2025-yil 22-martda tahririy-nashriyot bo‘limiga qabul qilindi.

2025-yil 25-martda original-maketdan bosishga ruxsat etildi.

Qog‘oz bichimi 60x84.1/16. «Times New Roman» garniturası.

Offset qog‘ozı. Shartli bosma tabog‘ı –12.5.

Adadi 10 nusxa. Buyurtma № 215

SamDU tahririy-nashriyot bo‘limi bosmaxonasida chop etildi.

140104, Samarqand sh., Universitet xiyoboni, 15.



ISSN 2992-9229



9

772992

922004